

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 84/20
Λουξεμβούργο, 9 Ιουλίου 2020

Απόφαση στην υπόθεση C-297/19
Naturschutzbund Deutschland - Landesverband Schleswig-Holstein e.V.
κατά Kreis Nordfriesland

Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου μπορεί να ευθύνονται για περιβαλλοντική ζημία που προξενείται από δραστηριότητες που ασκούνται προς το δημόσιο συμφέρον βάσει αρμοδιότητας που έχει ανατεθεί από τον νόμο, όπως η λειτουργία αντλιοστασίου για την αποστράγγιση γεωργικών εκτάσεων

Μεταξύ του 2006 και του 2009, τμήμα της χερσονήσου του Eiderstedt, η οποία βρίσκεται στο δυτικό τμήμα του ομόσπονδου κράτους του Schleswig-Holstein (Γερμανία), χαρακτηρίστηκε ως «ζώνη προστασίας» λόγω, μεταξύ άλλων, της παρουσίας του μαυρογλάρωνου που είναι προστατευόμενο υδρόβιο πτηνό. Σύμφωνα με το σχέδιο διαχείρισης, η ζώνη προστασίας του είδους αυτού χρησιμοποιείται παραδοσιακά σε μεγάλη κλίμακα κυρίως ως βοσκότοπος. Η χερσόνησος του Eiderstedt είναι κατοικήσιμη και καλλιεργήσιμη χάρη στη λειτουργία συστήματος αποστράγγισης. Προς τούτο, η Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt, Körperschaft des öffentlichen Rechts, ένωση διαχείρισης υδάτων και εδάφους με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, λειτουργεί αντλιοστάσιο για την αποστράγγιση του συνόλου της περιφέρειάς της. Η άντληση των υδάτων, η οποία μειώνει το επίπεδο τους, εμπίπτει στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της για διατήρηση των επιφανειακών υδάτων η οποία της έχει ανατεθεί από τον νόμο ως υποχρέωση δημοσίου δικαίου.

Εκτιμώντας ότι, με τη λειτουργία του εν λόγω αντλιοστασίου, η Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt προξένησε περιβαλλοντική ζημία εις βάρος του μαυρογλάρωνου, η ένωση για την προστασία του περιβάλλοντος Naturschutzbund Deutschland - Landesverband Schleswig-Holstein υπέβαλε αίτηση στην περιφέρεια Nordfriesland (Γερμανία) για τη λήψη μέτρων περιορισμού και αποκατάστασης της ζημίας αυτής, η οποία απορρίφθηκε. Η ένωση αυτή επικαλέστηκε προς στήριξη της αίτησής της την γερμανική νομοθεσία που θεσπίστηκε για τη μεταφορά της οδηγίας 2004/35 για την περιβαλλοντική ευθύνη¹. Η οδηγία αυτή εγκαθιδρύει καθεστώς περιβαλλοντικής ευθύνης για την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας που προξενείται από τις επαγγελματικές δραστηριότητες στα είδη και στους φυσικούς οικοτόπους που προστατεύονται, μεταξύ άλλων, από την οδηγία για τους οικοτόπους² και την οδηγία περί πτηνών³.

Ωστόσο, το παράρτημα Ι, τρίτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 2004/35 επιτρέπει στα κράτη μέλη να προβλέπουν απαλλαγή των ιδιοκτητών και των φορέων εκμετάλλευσης από την ευθύνη, όταν η ζημία που προξενείται στα προστατευόμενα είδη ή στους φυσικούς οικοτόπους προκύπτει από τη «συνήθη διαχείριση» της επίμαχης τοποθεσίας. Η Γερμανία έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής.

Στο ως άνω πλαίσιο, το Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο, Γερμανία), το οποίο κλήθηκε να κρίνει επί της απορριφθείσας αίτησης της Naturschutzbund Deutschland - Landesverband Schleswig-Holstein, αποφάσισε να ζητήσει από το Δικαστήριο να

¹ Οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας (ΕΕ 2004, L 143, σ. 56).

² Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ 1992, L 206, σ. 7, στο εξής: οδηγία για τους οικοτόπους).

³ Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών (ΕΕ 2010, L 20, σ. 7, στο εξής: οδηγία περί πτηνών).

διευκρινίσει αν και υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί να γίνει δεκτό ότι μια δραστηριότητα όπως η λειτουργία αντλιοστασίου για την αποστράγγιση γεωργικών εκτάσεων εμπίπτει στην έννοια της «συνήθους διαχείρισης τοποθεσίας» κατά την οδηγία 2004/35. Το αιτούν δικαστήριο ζήτησε επίσης από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν η δραστηριότητα αυτή, η οποία ασκείται προς το δημόσιο συμφέρον βάσει αρμοδιότητας που έχει ανατεθεί από τον νόμο, μπορεί να θεωρηθεί «επαγγελματική δραστηριότητα» κατά την οδηγία 2004/35.

Με την απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, το Δικαστήριο επισήμανε ότι **ως «συνήθης διαχείριση τοποθεσίας» νοείται κάθε μέτρο το οποίο καθιστά δυνατή τη χρηστή διοίκηση ή οργάνωση των τόπων όπου βρίσκονται προστατευόμενα είδη ή φυσικοί οικότοποι και συνάδει, μεταξύ άλλων, με τις γενικώς αποδεκτές γεωργικές πρακτικές.**

Ως προς το ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο κατέστησε σαφές ότι **η διαχείριση τοποθεσίας όπου βρίσκονται προστατευόμενα είδη και φυσικοί οικότοποι, κατά την έννοια της οδηγίας για τους οικότοπους και της οδηγίας περί πτηνών, μπορεί να θεωρηθεί «συνήθης» μόνον εφόσον ανταποκρίνεται στους σκοπούς και τις υποχρεώσεις που προβλέπουν οι οδηγίες αυτές και, ιδίως, στο σύνολο των μέτρων διαχείρισης που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη βάσει των εν λόγω οδηγιών, όπως αυτά καταγράφονται στα μητρώα οικότοπων και τα έγγραφα στόχων του παραρτήματος I, τρίτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 2004/35. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο έκρινε ότι η έννοια της συνήθους διαχείρισης μπορεί, μεταξύ άλλων, να καλύπτει τις γεωργικές δραστηριότητες που ασκούνται σε τέτοια τοποθεσία, περιλαμβανομένων και των δραστηριοτήτων που είναι αναγκαίο συμπλήρωμά τους, όπως η άρδευση και η αποστράγγιση υδάτων και, συνεπώς, η λειτουργία αντλιοστασίου.**

Το Δικαστήριο διευκρίνισε επιπλέον ότι δικαστήριο κράτους μέλους που καλείται να κρίνει αν ορισμένο μέτρο διαχείρισης είναι σύνηθες ή όχι μπορεί, στην περίπτωση που τα έγγραφα διαχείρισης της τοποθεσίας δεν περιέχουν επαρκείς ενδείξεις, να προβεί σε εκτίμηση των εν λόγω εγγράφων υπό το πρίσμα των σκοπών και των υποχρεώσεων που προβλέπονται στην οδηγία για τους οικότοπους και στην οδηγία περί πτηνών, καθώς και με αναφορά στους κανόνες του εσωτερικού δικαίου που θεσπίστηκαν για τη μεταφορά των οδηγιών αυτών ή, ελλείψει τέτοιων κανόνων, με αναφορά σε κανόνες σύμφωνους προς το πνεύμα και τον σκοπό των εν λόγω οδηγιών.

Εξάλλου, το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι συνήθης διαχείριση μιας τοποθεσίας μπορεί επίσης να συνιστά, κατά το παράρτημα I, τρίτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 2004/35, και η προηγούμενη πρακτική των ιδιοκτητών ή των φορέων εκμετάλλευσης. Το Δικαστήριο έκρινε ότι ο κανόνας αυτός καλύπτει μέτρα διαχείρισης τα οποία, κατά τον χρόνο επέλευσης της ζημίας, εφαρμόζονταν επί αρκούντως μακρό χρονικό διάστημα και είναι γενικώς αναγνωρισμένα και καθιερωμένα, ώστε να μπορεί να γίνει δεκτό ότι ήταν συνήθης για την επίμαχη τοποθεσία, με την επιφύλαξη ωστόσο ότι τα μέτρα αυτά δεν θίγουν την επίτευξη των σκοπών και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στην οδηγία για τους οικότοπους και στην οδηγία περί πτηνών.

Όσον αφορά το ζήτημα αν μπορεί να συνιστά «επαγγελματική δραστηριότητα» κατά την οδηγία 2004/35 μια δραστηριότητα που ασκείται προς το δημόσιο συμφέρον βάσει αρμοδιότητας που έχει ανατεθεί από τον νόμο, όπως η λειτουργία αντλιοστασίου για την αποστράγγιση γεωργικών εκτάσεων, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η έκφραση αυτή καλύπτει το σύνολο των δραστηριοτήτων που ασκούνται σε επαγγελματικό πλαίσιο, σε αντίθεση με ένα αμιγώς προσωπικό ή οικιακό πλαίσιο, ανεξαρτήτως του αν αυτές σχετίζονται με την αγορά ή έχουν ανταγωνιστικό χαρακτήρα.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της απόφασεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582